

שויון מדומה או תמריצים — ברפת

ולעתים היה גם מוסיף לפרה שהתחבבה עליו קופסת תערובת, אם לעידוד או לפיצוי בעד החלק מהמנה שסחבו ממנה שכנותיה. עם העברת הפרות לסככות פתוחות והכנסת המיכון, עברה חלפה תקופת שיכון הקבע. בסככות יש לפרות גישה חפשית למזון במשך רוב שעות היממה, וכל דאלים גבר — לחטוף ולאכול. אז נוצרו קבוצות חליבה, לפי מועדי המלטה והריון. פרה שהמליטה עברה לקבוצה חדשה,

בשכבר הימים שכנו הפרות כבוד בשיכון קבע ברפתות בנויות. כל פרה ומקומה הקבוע עם שלט שנשא את שמה, ואוי לפרה אחרת שניסתה לתפוש מקומה. מנת חלקה היו נגיחות ובעיטות. על השלט נרשמו, פרט לשם, גם פרטים שונים אחרים, כגון: תאריך ההמלטה ומין היילוד, אם עגל או עגלה, וכן תאריך ההזרעה. מצדו השני של השלט נרשמה כמות התערובת שמגיעה לפרה. הרפתן היה עובר במריצה ומחלק לפי הרשום

חמש שנות זיבול בזבל מפצמות

מתוך: תצפיות בבנות בעמק הירדן בעונת 71—1970.

עם קטיפת היבול השישי בחוות צמח, מסתיימות חמש שנים של זיבול בזבל מפצמות, בחלק של המטע. ארבע ערוגות במטע זה זובלו בזבל מפצמות, ב־1966 וב־1967. בשנת 1968 זובל כל המטע בזבל עופות. ב־1969 וב־1970, שוב זובלו בזבל מפצמות אותן ארבע הערוגות, ועוד ארבע ערוגות נוספות. ערוגה אחת, ערוגה 9, לא זובלה בזבל עופות ב־1968, והיא התפרנסה בחמש השנים האחרונות רק על ארבעת הזיבולים בזבל מפצמות.

לעומת ערוגות אלה, היו ערוגות אחרות מזובלות בכל שנה בזבל עופות, או בזבל רפת, והן שימשו לביקורת.

היבול, ק"ג לאשכול בערוגות שזובלו בזבל מפצמות בהשוואה לערוגות הביקורת

ק"ג לאשכול, לאחר 4 פע' זבל מפצמות	ק"ג לאשכול בביקורת	ק"ג לאשכול, לאחר 2 פע' זבל מפצמות	ק"ג לאשכול בביקורת	ק"ג לאשכול בערוגה 9
29.3	29.9	29.9	29.8	27.5

1. יבולן השישי של ארבע ערוגות, שקיבלו ארבע פעמים זבל מפצמות וזיבול אחד בזבל עופות ב־1968, היה שווה ליבול ערוגות הביקורת;

2. יבולן השישי של כל 8 הערוגות (של 4 ו־2 זיבולים בזבל מפצמות) היה שווה ליבול של ערוגות הביקורת;

3. יבול ערוגה 9, שקיבלה 4 זיבולים בזבל מפצמות, ולא קיבלה כל זיבול ב־1968, הוא גמור במקצת מיבול ערוגות הביקורת. (אולם, ידוע לנו כי ערוגה זו סובלת מהשכנות של שתי ערוגות הנטועות פז, משני צדדיה).

בסיכום: אפשר להיות מרוצה מן הזיבול בזבל מפצמות. אולם, היות שבמשקים אי אפשר לקיים פיקוח מלא על הזיבול, שיבטיח חלוקה שווה של הזבל בכל השטח, וגם טיב זבל המפצמות שונה מאוד מפעם לפעם (כמות החומר היבש שבו נעה מ־8% עד 15%), לכן מוצע בזה לתת למטעים בסירוגין, שנה אחת זבל מפצמות ושנה שנייה זבל אחר (ולא לזבל בכל שנה בזבל מפצמות באותו מטע). נוהג זה נתן תוצאות טובות בארבע הערוגות, שקיבלו זבל מפצמות ב־1966 וב־1967, זבל עופות ב־1968, ושוב — זבל מפצמות ב־1969 ו־1970.

דניאל זיר

איחוד אגודות ההזרעה

נראה לי, שרצוי להוציא את הויכוח על איחוד „און” ו„השרות” מהטיפול הבלעדי בדרג גבוה ומצומצם לשיפוט קהל הבוקרים מהשורה. הרי בסופו של הדבר נוגע להם העניין בראש וראש שונה. נסקור בקיצור איך השתלשלו העניינים.

אמנם, גם בעבר היותר רחוק נשמעו קולות בודדים, שקראו לאיחוד, אבל למעשה רובם ראו יתרון בקיום שתי אגודות, כי אחת יכולה לבוא לעזרת רעותה בעת צרה, ואפשר להחליף זירמה מפרים משובחים או בעלי קוי דם חדשים. קנאת מומחים הרבתה בלי ספק חכמה בשטחי טיפוח ובשכלולים. אולם ביום בהיר אחד התבשרנו, ש„השרות” אינו יכול להישאר במקומו הנוכחי בבית דגן, היות והחליטו להקים במקום הזה את המכון לתרכיבים. ועדת רופאים קבעה בצורה חד משמעית: אגודה להזרעה ומכון להפקת תר-כיבים נגד מחלות מדבקות לא ישכנו בשכונה קרובה. כל מי שעסק בזמן האחרון בבנייה יודע באיזה הוצאות עצומות היא קשורה היום. לכן לא בקלות יסכימו היום להקמת מבנים על רל אביזריהם במקום חדש. הספקת חשמל. מיח טלפון ועוד. גם הם מהווים גורם מייקר מאוד.

מכון חדש, שישיר את שתי האגודות יעלה כשני מיליון ל”י. יש טוענים שהמקום, בו שוכן היום „און”, גם הוא אינו מתאים להחזקת פרים משובחים והפקת זירמה, וזה מטעמי האקלים. הדבר טרם הוכח ועוד לא נמצא מקום בארץ, שבו היו תוצאות יותר טובות באופן בולט מאלה שהושגו ב„און” (שריד). אחרי פגישות אחדות התגבשה הצעה מעשית, עליה הוחלט בהנהלת „און”, והיא — לאחד את שתי האגודות.

ההצעה אומרת: מכספי הפיצויים, שיתקבלו ממשרד החקלאות, ומההון העצמי של אגודת „השרות” יוקם מכון להחזקת פרים במרחב בין נתניה לגדרה. בשלב ראשון יהיה המקום החדש מצויד במעבדת עזר להפקת זירמה, על מנת לבחון במציאות טיב הזירמה המופקת במקום זה, לעומת התוצאות של הזירמה המופקת בשריד. בשני המקומות יוחזקו לסירוגין פרים פעילים.

אשר בה נתקבלה, כיאה לכל עולה חדשה, בבוז ובדחיפות, עד אשר נמצאה לה פרה ותיקה כגור-תנת חסות ומקיימת מצוות קליטה.

בקבוצה שכנו יחד מבכירות צעירות, שזה עתה המליטו, עם פרות זקנות וגברתניות, אשר שמרו על בכורתן. פרה, שמניבה תנובה גבוהה, איננה בין החזקות דווקא בשל ניצול יתר של הרזרבות בגוף, ואחרות בעלות הבשר מנצלות את המזון לא לייצור חלב דווקא. לאחר שנערכה ביקורת החלב החודשית נתברר שהפרה ירדה מתנובתה, ודינה נחרץ לעבור לקבוצה נחותה. שם נמשך אותו תהליך של קליטה (כלומר, נגיד חות ודחיפות) והותיקות דאגו לכך שתנובתה תרד עוד יותר בשל חולשתה החברתית. וכך עברה כל פרה מקבוצה לקבוצה, ונמשך תהליך של הפחתה בתנובה ועד לייבוש טרם זמנה.

כל עוד היו מחירי המזון גבוהים, לא חשב איש על תיקונם של הדברים. היה זה סידור נוח: מירב המיכון ושיוון מלא. לכאורה. כאשר הח-מירה בעיית הרווחיות, בגלל האמרת הוצאות הייצור, התחילו לפשפש ולחפש במה הפגום ב-נוהגינו, ובמה אפשר לתקנם למען הרבות פרנסה. וכאן הגיעו המדריכים להצעת התמריצים: כלומר, עידוד הפרות הטובות בחלב ויצירת תנאים טובים יותר עבורן שגם תתמדנה להגיב כמויות חלב גבוהות. כיצד אפשר להשיג זאת? — א) על-ידי מינימום של העברות, כי כל העברה גור-מת לפחיתה בתנובה; לפי ניסויים שנעשו בגר-מניה, היתה פחיתה של 15% בממוצע לאחר כל העברה. ב) לרכז את כל הפרות הצעירות בתח-לובתן הראשונה יחד לקבוצה אחת, כדי ליצור מחזוריים רבים של שנתונים שווי גיל משקל ותקיפות. ג) ולבסוף סימון פרות בסרטים צבעו-ניים, המיוחסים לגובה התנובה, לשם הענקת תוספות מזון לעידוד השיאניות.

דבר זה מחייב שוב לחלק חלק של המנה היו-מית במריצות, אך לפי דעת המומחים תשתלם תוספת עבודה זו כפל-כפליים.

התחלנו להריץ אצלנו את השיטה החדשה, ואנו תקוה שהיא תוסיף לנו חלב והכנסות ותעלה את התנובה הממוצעת של העדר.

דב גור, מולדת